

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОМОРАЛЬНИХ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Здійснюється аналіз теоретичних засад формування загальноморальних ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців соціальної сфери. Встановлено, що сучасна суспільна дійсність зумовлює створення нових підходів до реалізації мети, змісту і технологій навчання та виховання майбутніх фахівців соціальної сфери, розвиток у них загальноморальних ціннісних орієнтацій.

Ключові слова: формування, загальноморальні ціннісні орієнтації, фахівці соціальної сфери.

Сергей Рабийчук. Теоретические основы формирования общеморальных ценностных ориентаций будущих специалистов социальной сферы

Проводится анализ теоретических основ формирования общеморальных ценностных ориентаций будущих специалистов социальной сферы. Установлено, что современная общественная действительность предопределяет создание новых подходов к реализации цели, содержания и технологий обучения и воспитания будущих специалистов социальной сферы, развитие у них общеморальных ценностных ориентаций.

Ключевые слова: формирование, общеморальные ценностные ориентации, специалисты социальной сферы.

Sergey Rabiychuk. Theoretical bases of formation of general moral value orientations of future specialists in the social work

The paper analyzes the theoretical foundations of the formation of general moral value orientations of future specialists in the social work. It has been established that modern social reality determines the development of new approaches to the realization of the purpose, content and technology training and education of future professionals of the social work, the development of their general moral value orientations.

Keywords: building, general moral value orientation, social experts.

Сучасна суспільна дійсність зумовлює створення нових підходів до реалізації мети, змісту і технологій навчання та виховання майбутніх фахівців соціальної сфери, розвиток у них загальноморальних ціннісних орієнтацій. Даний процес набуває в системі вищої освіти особливого значення, що викликано сукупністю чинників, провідними з яких, на нашу думку, є: зовнішні, пов'язані з процесами глобалізації й інтеграції,

внутрішні – соціально-демократичні, зумовлені розвитком незалежної Української держави, і соціально-економічні, зумовлені соціально-економічними змінами, що спричинили певні труднощі й суперечності щодо трактування й розуміння майбутніми фахівцями соціальної сфери загальноморальних вартостей у їхньому житті.

Цінності ототожнюються з духовно-культурними стандартами і, таким чином, зумовлюють певний стиль поведінки. Цінності сформувалися в історії людського існування як монументальні опори духовності, що слугують ключовим орієнтиром у виборі життєвих стратегій.

Ціннісні орієнтації є важливим елементом світогляду кожної людини, які в своїй основі визначають світоглядні, моральні, естетичні та етичні переконання і, відповідно, формують соціальну поведінку особистості.

Проблема формування і дотримання загальноморальних ціннісних орієнтацій залишається однією з найбільш важливих та найбільш актуальних з тих часів, коли філософи та мислителі вперше запропонували їх визначення і до сьогодні.

Е. Шпрангер відзначає, що ціннісні орієнтації становлять основу особистості; за допомогою їх людина в повній мірі здатна пізнати оточуючий світ. Ціннісна орієнтація уособлює духовний початок, результат спільного людського існування, характеризує залучення суб'єкта в різні сфери культурно-суспільного буття [4].

На думку В. Ануріна та Р. Гурової ціннісні орієнтації забезпечують життєспрямованість, активність та реалізацію вольових процесів людини. Р. Гурова з ціннісними орієнтаціями пов'язує життєспрямованість, розглядаючи їх як необхідний компонент спрямованості, або як її прояв. На думку дослідниці “у структурі особистості ціннісні орієнтації виступають свого роду координуючим центром, що визначає життєву спрямованість людини” [3, с. 132].

Загальноморальні ціннісні орієнтації визначають соціальну активність та регулюють поведінку особистості за допомогою цілепокладання, оцінюють події та явища, виділяють їх значення, займаючи положення між системою особистісних значень та мотиваційно-потребнісною галуззю.

Ціннісні орієнтації утворюють планомірну “ієрархію цілей, потреб, інтересів особистості, вони віддзеркалюють рівень засвоєння людиною системи цінностей і виконують функцію орієнтира її діяльності” [1, с. 25].

У свідомості та у внутрішній структурі особистості загальноморальним ціннісним орієнтаціям відведена домінуюча роль. Вони, як елемент особистісної структури, характеризуються здійсненням відповідних потреб та інтересів, керують поведінкою та становлять основу її існування і життя.

Суспільна діяльність формує у індивіда ціннісні орієнтації, які переходять в установки, проявляючись в цілковитому розумінні суспільних процесів, власне поведінки окремого індивіда та поведінки всіх інших учасників соціальної дійсності. Саме ці окресленні фактори, а також внутрішні принципи і є об'єктивними регуляторами поведінки.

Інтереси особистості виступають провідною ланкою на шляху формування загально-моральних ціннісних орієнтацій. Вони є частиною найбільш дійових та бажаних мотивів особистісної діяльності, засновані на потребі людини, яка може бути прямою чи опосередкованою.

У процесі дослідження теоретичних засад формування загально-моральних ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців соціальної сфери особливої уваги потребує розкриття причин і умов, за яких цінності стають повноцінними життєвими орієнтирами, суб'єктивними пріоритетами.

Процес формування загально-моральних ціннісних орієнтацій є неоднозначним та проблемним. Їх формування характеризується багатоманітністю цілей, результатів та напрямів розвитку. Спричинено це широким проявом людської природи та особистісних проявів.

Вагоме місце у розвитку аксіології посідає концепція ціннісної свідомості М. Розова, згідно з якою суспільству необхідно формувати й оберігати цінності, що потребують захисту та збереження для передачі їх у спадок наступним поколінням. Суспільство мусить "говорити на мові цінностей", в умовах сучасної світової інтеграції [2, с. 37].

Слід зазначити актуальність концепції ціннісної свідомості, яка не випадково виникла в момент, коли загально-моральні цінності потребують захисту та збереження з метою передачі їх у спадок наступним поколінням.

Формування загально-моральних ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців соціальної сфери здійснюється у процесі соціалізації через ідентифікацію та інтеріоризацію цінностей. Усвідомлене засвоєння особистістю цінностей не відбувається самостійно. Воно зумовлюється особливостями соціального середовища, рівнем розвитку когнітивної та емоційної сфери індивіда, характером та формою психологічного впливу. Система ефективно сформованих загально-моральних ціннісних орієнтацій впорядковує свідомість, забезпечуючи таким чином стратегію життєдіяльності особистості.

Сучасний стан речей, життєдіяльність формує основну стратегію розвитку вищих навчальних закладів, а саме орієнтація на площину загально-моральних цінностей визначає їх пріоритетами в повноцінному розвитку та становленні майбутніх фахівців соціальної сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нужная И. А. Формирование эстетических ориентаций младших школьников общеобразовательной школы: автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 "Теория и история педагогики" / И. А. Нужная. – Л., 1988. – 28 с.
2. Розов Н. С. Ценности в проблемном мире: философские основания и социальные положения конструктивной аксиологии / Н. С. Розов. – Новосибирск : Изд-во Новосиб. ун-та, 1998. – 292 с.
3. Социологические проблемы образования и воспитания / под. ред. Р. Г. Гуровой. – М.: Педагогика, 1973. – 208 с.
4. Шпрангер Э. Два вида психологии / Э. Шпрангер. – М., 1992. – 364 с.

Світлана Товстоп'ятко
*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
sveta.tovstopyatko92@mail.ru*

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Пропонується стислий аналіз сутності понять “мораль”, “цінності”, “моральні цінності” та важливості їх формування у старшокласників.

Ключові слова: мораль, цінності, моральні цінності, старшокласники.

Світлана Товстоп'ятко. Формирование нравственных ценностей старшеклассников: теоретический аспект

Предлагается краткий анализ сущности понятий “мораль”, “ценности”, “моральные ценности” и важности их формирования у старшеклассников.

Ключевые слова: мораль, ценности, моральные ценности, старшеклассники.

Svitlana Tovstopyatko. The formation of moral values of high school students: the theoretical aspect

The article is devoted to a concise analysis of the concepts of “morals”, “values”, “moral values” and the importance of their formation at high school students.

Keywords: morals, values, moral values, high school students.

Проблема формування моральних цінностей особистості розглядається в багатьох дослідженнях – психологічних, соціологічних, філософських, культурологічних, політологічних. Вона завжди була однією з актуальних, а за останні роки в Україні набуває особливого значення. Адже вирішення даної проблеми має забезпечити високий розвиток особистості.

Як свідчить аналіз психолого-педагогічної літератури, мораль є формою суспільної свідомості, орієнтованою на ствердження самоцінності людини, її прав на гідне і щасливе життя. Характерною особливістю моралі є те, що вона спрямовує поведінку особистості з точки зору протилежності добра і зла.

Мораль можна окреслити, по-перше, як характеристику особистості, сукупність її моральних якостей (правдивість, чесність, добродійність та ін.); по-друге, як характеристику взаємин між людьми, сукупність моральних норм (вимог, правил, заповідей) [3, с. 36].

За визначенням П. Менцера цінності – це те, що людина має визнавати важливішим над усім, до чого можна прагнути та відноситися з повагою та